

Beslag op zorgbonus

Prof. mr. A.W. Jongbloed

Rechtbank Noord-Holland (vzr., zittingsplaats Alkmaar) 12 januari 2021, ECLI:NL:RBNHO:2021:233 (*Ziggo c.s. / X*)

Zorgbonus: een sympathieke geste die veel vragen oproept

1 Als de vraag zou worden gesteld welke beroepsgroep het meest geraakt is door de corona-pandemie, dan zal het personeel werkzaam in de zorg zonder twijfel in de top drie eindigen. Er is veel waardering voor hun niet-aflatende inzet. Dat uitte zich erin dat op 17 maart 2020 drie minuten werd geapplaudisseerd,¹ dat in de Tweede Kamer uiteindelijk een motie werd aangenomen om zorgpersoneel structureel loonsverhoging te geven² en dat aan het zorgpersoneel een bonus werd toegekend van netto € 1.000,-.³ Zonder twijfel is de zorgbonus als een sympathieke geste te zien, maar de uitvoering is veel gecompliceerder dan het op het eerste gezicht lijkt. Want wie valt onder het begrip 'zorgpersoneel'? Zijn dat alleen de (zwaar belaste) verpleegkundigen van de intensive care? Vallen daaronder ook de verpleegkundigen van andere afdelingen die noodgedwongen taken moesten overnemen? Hoe te denken over de medisch specialisten? Moet ook een ondersteunende groep als schoonmaakpersoneel werk-

zaam op de corona-afdelingen eronder worden begrepen? Of betreft het al het personeel werkzaam in een ziekenhuis, verpleeginrichting, etc., waaronder ook de financieel directeur? En moet een onderscheid gemaakt worden tussen personeel werkzaam op basis van een arbeidsovereenkomst en zzp'ers? In de Kamerbrief van 25 juni 2020 is vermeld:

'Het gaat om alle professionals die in de zorg en ondersteuning werken en die zich in de corona-tijd (1 maart tot 1 september) hebben ingezet voor patiënten en cliënten en direct of indirect de effecten van corona hebben ondervonden. Daarbij ligt de focus op verpleegkundigen, verzorgenden, helpenden en het ondersteunend personeel. Deze professionals zijn werkzaam in alle sectoren voor zorg en ondersteuning (Verpleeghuiszorg, Ambulancezorg, Ziekenhuizen, Gehandicaptenzorg, Wijkverpleging, Maatschappelijke ondersteuning, Geestelijke gezondheidszorg, Jeugdzorg, UMC's, etc.). Het gaat daarnaast ook om schoonmaakpersoneel die zich in deze sectoren extra hebben ingezet. Vanuit de verschillende zorgsectoren kunnen werkgevers een aanvraag indienen voor professionals die zich in de bovengenoemde periode extra hebben ingezet voor patiënten en cliënten en directe of indirecte effecten van corona hebben ondervonden. Voor zorgpro-

1 <https://nos.nl/video/2327446-zo-klapte-nederland-om-20-00-uur-voor-alle-hulpverleners.html>.

2 *Kamerstukken II* 2019/20, 25295, nr. 436, motie van de leden Marijnissen en Asscher: 'De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat medewerkers in de zorg terecht een eenmalige bonus krijgen voor hun geweldige inzet in de coronacrisis; overwegende dat de komende tijd nog een groot beroep moet worden gedaan op zorgverleners en zij al te weinig collega's hebben; verzoekt de regering, om met een plan te komen voor structurele waardering voor zorgverleners, waarin betere arbeidsvoorwaarden en een beter salaris kunnen worden gerealiseerd, en gaat over tot de orde van de dag.' De motie werd ingediend

op 25 juni 2020 en op 26 januari 2021 aanvaard.

3 Een en ander is terug te voeren op een met algemene stemmen op 18 maart 2020 (de dag nadat velen voor de zorgmedewerkers hadden geapplaudisseerd) in de Tweede Kamer aangenomen motie-Van Kooten-Arissen, *Kamerstukken II* 2019/20, 25295, nr. 171: 'constaterende dat de zorgverleners op dit moment in de frontlinie staan in de bestrijding van het coronavirus; constaterende dat van deze zorgverleners maximale inzet gevraagd wordt en zij die ook leveren; van mening dat de buitengewone prestaties die zorgverleners leveren, behalve een welgemeend applaus ook een financiële blijk van waardering zouden mogen opleveren; verzoekt de regering, de mogelijkheid

te onderzoeken om de zorgverleners van wie nu extra inzet wordt gevraagd in de bestrijding van het coronavirus, als blijk van waardering, een bonus toe te kennen.' Brief van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 25 juni 2020, *Kamerstukken II* 2019/20, 29282, nr. 408, gevolgd door Regeling van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 11 september 2020, kenmerk 1742422-209889-MEVA, houdende regels voor het subsidiëren van een bonus aan professionals die in de sector zorg en welzijn een uitzonderlijke prestatie hebben geleverd in verband met de uitbraak van het COVID-19-virus (Subsidieregeling bonus zorgprofessionals COVID-19), *Stcrt.* 2020, 48058.

professionals waarvan de afdelingen tijdelijk stil hebben gelegen door COVID-19, ligt het niet voor de hand om een bonus aan te vragen, tenzij deze professionals zijn ingezet op afdelingen waar het extra nodig was. Dit verschilt per zorginstelling. We doen een beroep op de werkgevers om hier een goede afweging in te maken.’

2 Dan rijst een volgende vraag: de uitvoering; hoe moet de zorgbonus worden uitbetaald? Daarover is in dezelfde Kamerbrief van 25 juni 2020 het volgende vermeld:

‘Zorgwerkgevers ontvangen € 1.000,- netto bonus per persoon die valt binnen de voornoemde afgebakende groep. Het bonusbedrag wordt aangevuld met een bedrag eindheffing, zodat de bonus belastingvrij kan worden uitgekeerd. Met het opstellen van deze bonusregeling geeft het kabinet zich ook rekenschap van het feit dat als mensen extra uren werken, ze weliswaar meer verdienen, maar een effect op eventuele toeslagen kunnen ondervinden. Het is technisch echter niet mogelijk om hiermee bij de uitvoering rekening te houden. Hierbij zal het uitgangspunt zijn de administratieve last voor werkgevers en de uitvoeringslast voor de overheid beperkt te houden. Aan de voorkant wordt aan zorgwerkgevers onder meer gevraagd om inzichtelijk te maken hoeveel personeel in aanmerking komt voor de bonus in relatie tot hun totale personeelsbestand inclusief inhuur. [...]’

3 Oftewel: de € 1.000,- netto moet in verband met de belastingheffing worden gebruteerd en het kan dat de uitkering van de zorgbonus of doordat meer uren zijn gewerkt tot gevolg heeft dat een recht op eventuele toeslagen wordt verminderd. En het is niet de werknemer zelf die de zorgbonus aanvraagt, uitbetaling geschiedt via de werkgever die de zorgbonus moet aanvragen. Dit laatste leidde ertoe dat sommige werkgevers (in ieder geval in eerste instantie) de uitvoeringslast te hoog vonden en geen aanvragen wilden indienen. Nog een probleem: wat te doen als de werkgever de zorgbonus (nog) niet uitkeert? Zijn we er dan? Nee. Kan een schuldeiser beslag leggen op de zorgbonus of valt die onder de regeling van de beslagvrije voet nu het een arbeidgerelateerde uitkering betreft? Deze laatste vraag staat centraal in de uitspraak van de Alkmaarse voorzieningenrechter. De andere opgeworpen punten geven aan dat de goed bedoelde oproep om de zorgwerknemers tegemoet te komen de nodige problemen opleverde.

4 Laatstgenoemde vraag werd voorgelegd aan de voorzieningenrechter Noord-Holland (zittingsplaats Alkmaar), die op 12 januari 2021 oordeelde. Waar in procedures voor een voorzieningenrechter vaak de partijen lijnrecht tegenover elkaar staan, was dat in dit geval niet het geval. Voorop stond dat duidelijkheid werd verschaft. Kabelmaatschappij Ziggo, Hoist finance, Billink financial solutions,⁴ het CJIB en Famed⁵ hebben er belang bij te weten in hoeverre beslag kan worden gelegd op de zorgbonus en dat geldt ook voor hun schuldenaren. Een derde groep die geïnteresseerd is in het antwoord op de principiële

vraag zijn de gerechtsdeurwaarders. Verder was er sprake van een (bijzondere) procedure op grond van artikel 438 lid 5 Rv: het deurwaardersrenvooi. De gerechtsdeurwaarder moet niet op de stoel van de rechter gaan zitten door rechterlijke uitspraken die vragen oproepen te interpreteren. En dat al helemaal niet als de betrokkenen van mening verschillen. Dan zou het erop neerkomen dat de gerechtsdeurwaarder het risico loopt om ofwel door de hond te worden gebeten dan wel door de kat te worden gekrabd. De wetgever heeft de oplossing aangereikt in het deurwaardersrenvooi van artikel 438 lid 5 Rv. De deurwaarder die zonder instemming van de executant handelt kan persoonlijk in de kosten worden veroordeeld, indien het zich wenden tot de voorzieningenrechter nodeloos was. Tot slot kan worden opgemerkt dat – waar partijen vaak weinig vrijheid hebben de rechter van hun keuze te adieren – de procedure werd gevoerd op instigatie van een Zwolse gerechtsdeurwaarder voor een speciaal uitgekozen voorzieningenrechter in Alkmaar, omdat deze voordat hij tot de rechterlijke macht toetrad kandidaat-gerechtsdeurwaarder was. Speciaal was ook dat de gerechtsdeurwaarder werd vertegenwoordigd door een bestuurslid van de KBvG (de beroepsorganisatie van gerechtsdeurwaarders), terwijl de schuldenaar werd vertegenwoordigd door de voorzitter van de signaleringscommissie Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden (LOSR).⁶ Daarmee waren alle ingrediënten voor een diepgaande behandeling van de te beantwoorden vragen in deze ‘proefprocedure’ aanwezig.

De gerezen vragen

5 Twee vragen moesten worden beantwoord. Allereerst de vraag of beslag op de zorgbonus is toegelaten. En als dit het geval is, de vraag of de zorgbonus rechtstreeks voortvloeit uit de arbeidsverhouding tussen de betreffende werknemer en de zorgaanbieder.

De voorzieningenrechter⁷ oordeelde als volgt:

‘2. Vraag 1: Maakt de beslaglegger misbruik van recht door beslag te leggen op een zorgbonus?’

2.1. De voorzieningenrechter moet allereerst de vraag beantwoorden of beslag op een zorgbonus wettelijk mogelijk is.

De wet bepaalt in artikel 475 Rv dat een schuldeiser beslag mag leggen op vorderingen die de schuldenaar op een derde heeft of nog zal krijgen. In beginsel geldt dit voor alle vorderingen. Zo kan bijvoorbeeld (een deel van) het loon van een schuldenaar in beslag worden genomen, omdat dat het uit te betalen loon een vordering op de werkgever is.

Artikel 475a Rv bepaalt vervolgens dat het beslag zich niet uitstrekt tot vorderingen die volgens de wet niet voor beslag vatbaar zijn. Dergelijke beslagverboden zijn op verschillende plaatsen in de wet te vinden. Zo is bijvoorbeeld de kinderbijslag niet voor beslag vatbaar, met als achtergrond dat die uitkering voor de kosten van de kinde-

4 Deze rechtspersonen hebben dochtermaatschappijen die zich bezighouden met het verstrekken van bijvoorbeeld persoonlijke leningen.

5 Deze organisatie incasseert voor medisch specialisten, tandartsen, etc.

6 Eisers Ziggo c.s., die beslag hadden gelegd, zijn

niet verschenen. Waarschijnlijk omdat ze van mening waren dat de vertegenwoordiger van de gerechtsdeurwaarder, het KBvG-bestuurslid, de zaak van alle kanten zou belichten en daarbij ook argumenten waarom wel beslaglegging mogelijk zou zijn zou aandragen.

7 In de uitspraak zelf zijn diverse voetnoten opgenomen. Dat is hier niet het geval. De inhoud van de door de voorzieningenrechter opgenomen voetnoten komt aan de orde in de noot.

ren bedoeld is. En studiefinanciering mag ook niet in beslag worden genomen, omdat die bedoeld is voor de kosten van levensonderhoud van de student.

Er mag wel beslag worden gelegd op (een deel van) een bijstands-uitkering, maar weer niet op de te verstrekken bijzondere bijstand, omdat die in verband met noodzakelijke kosten in bijzondere omstandigheden wordt verstrekt.

En recent heeft de wetgever nog vastgesteld dat de hersteloperatie voor gedupeerde ouders van de kinderopvangtoeslag vertraging heeft opgelopen. In de “Wet verbetering uitvoerbaarheid toeslagen” wordt daarom aan gedupeerde ouders van de aanpak door de belastingdienst een eenmalige tegemoetkoming toegekend van € 750,-. Als toelichting is daarbij vermeld dat de tegemoetkoming bedoeld is voor noodzakelijke uitgaven van de belanghebbende of diens partner als gevolg van vertraging bij het herstel. Ook in deze wet is een beslagverbod opgenomen, zodat die eenmalige tegemoetkoming niet in beslag kan worden genomen.

In al deze gevallen heeft de wetgever dus telkens in de desbetreffende regeling een beslagverbod opgenomen. De achterliggende reden is steeds dat de uitkering bestemd is voor een bepaald doel.

2.2. Vast staat dat in de Subsidieregeling een dergelijk beslagverbod niet is opgenomen voor de zorgbonus. Het uitgangspunt is daarom dat een beslag is toegelaten. Van dit uitgangspunt wordt echter in de praktijk afgeweken.

2.3. Zo heeft de Belastingdienst in de Leidraad Invordering bepaald dat met ingang van 1 januari 2021 geen beslag wordt gelegd op de zorgbonus. De toelichting op dit beleid luidt:

“Deze bonus kan mogelijk worden getroffen door een derdenbeslag onder de zorgaanbieder, bedoeld in artikel 475, eerste lid, Rv of een vordering op grond van artikel 19, eerste lid van de wet. Gezien het doel en uitgangspunt van de subsidie vind ik het onwenselijk dat deze bonus onder het derdenbeslag of de vordering valt van de ontvanger.”

2.4. En de rechters-commissarissen die het beleid bepalen in zaken, waarin de WSNP wordt toegepast, hebben als landelijk beleid afgesproken dat de zorgbonus gelet op het bijzondere karakter ervan buiten de boedel blijft. Dat betekent dat de zorgbonus geheel ten goede komt aan de zorgmedewerker die in de schuldsanering zit en niet aan de gezamenlijke schuldeisers.

2.5. De gerechtsdeurwaarder vraagt zich in dit kort geding af of het – ondanks het feit dat hij daartoe de bevoegdheid heeft – mogelijk misbruik van recht oplevert om onder de huidige uitzonderlijke omstandigheden beslag op de zorgbonus te leggen. Daaraan heeft de gerechtsdeurwaarder tijdens de mondelinge behandeling nog toegevoegd dat de Subsidieregeling onder tijdsdruk is uitgevaardigd en – onder verwijzing naar de Kinderopvangtoeslagaffaire – dat wetgeving soms strenger kan uitpakken dan beoogd. Ook heeft hij opgemerkt dat uitvoerders van wetgeving verweten wordt te weinig oog te hebben voor de maatschappelijke gevolgen.

2.6. De voorzieningenrechter overweegt het volgende.

2.6.1. Allereerst moet worden opgemerkt dat de zorgbonus – anders dan de onder 2.1. genoemde voorbeelden – geen doelverstrekking is. Er is wel een reden gekoppeld aan de subsidie, namelijk een financiële blijk van waardering voor alle (extra) inspanningen van zorgprofessionals, maar dat kan niet leiden tot een ‘bescherming’ van het uit te keren bedrag.

2.6.2. Daarnaast is het ook niet zo dat de zorgbonus – zoals in radio-interviews wel te horen was – in de zakken van de beslagleggende deurwaarder verdwijnt. Als de uitkering onder het beslag

valt, komt het bedrag in mindering op de openstaande schuld van de schuldenaar. De uitkering van de zorgbonus zorgt er dus voor dat de bestaande schuld met € 1.000,- wordt verminderd.

2.6.3. Ten slotte, maar niet in de laatste plaats, geldt nog het volgende.

Nadat schuldhulpverleners hadden geconstateerd dat de zorgbonus bij lopende loonbeslagen bij de ingevoerde regeling misschien naar de schuldeiser zou gaan, heeft hetzelfde kamerlid van de oorspronkelijke motie, Van Kooten-Arissen, op 4 november 2020 een nieuwe motie ingediend. Die motie luidde:

“verzoekt de regering, de zorgbonus vrij te stellen van loonbeslag”

Anders dan de motie van maart 2020, werd deze motie echter niet met algemene stemmen aangenomen. De minister gaf als reactie dat het “onder aan de streep niet kan.”

Over de motie werd op 17 november 2020 hoofdelijk gestemd. Van de aanwezige kamerleden stemden alle 68 leden van de oppositie vóór de motie en alle 69 leden van de regeringsfracties tegen. Daarmee was de motie verworpen en werd duidelijk dat een kamermeerderheid tegen een beslagverbod is.

Wanneer over een onderdeel van een wettelijke regeling door het parlement – hoewel met de kleinst mogelijke meerderheid – zo duidelijk een standpunt is ingenomen, is het naar het oordeel van de voorzieningenrechter niet aan de rechter of de deurwaarder om dat anders uit te leggen.

2.7. De conclusie van het voorgaande is dat de gerechtsdeurwaarder geen misbruik van recht maakt door beslag te leggen op de zorgbonus.

3 Vraag 2: Vloeit de zorgbonus rechtstreeks voort uit de arbeidsverhouding?

3.1. De volgende vraag is of er afzonderlijk beslag moet worden gelegd op de zorgbonus, of dat deze al onder een eerder gelegd loonbeslag valt.

Artikel 475 Rv bepaalt dat de schuldeiser een derdenbeslag kan leggen op vorderingen van de schuldenaar. Het artikel bepaalt ook dat zo een beslag niet alleen geldt voor vorderingen die op het moment van het beslag bestaan, maar dat het beslag ook geldt voor toekomstige vorderingen. Die toekomstige vorderingen moeten dan wel “rechtstreeks voortvloeien uit een ten tijde van het beslag reeds bestaande rechtsverhouding”. Bij een loonbeslag betekent dat dat niet alleen het verschuldigde loon op het moment van het beslag onder het beslag valt, maar ook het loon van de volgende maanden. Dat latere loon is namelijk verschuldigd op grond van dezelfde arbeidsovereenkomst.

3.2. De gerechtsdeurwaarder heeft in zijn proces-verbaal aangevoerd dat in de Subsidieregeling wordt aangesloten bij het fiscale vergoedingsstelsel voor werknemers. De uitgekeerde zorgbonus heeft in haar uitwerking ook een sterke binding met de op het moment van het eerdere loonbeslag bestaande rechtsverhouding: de arbeidsovereenkomst met de zorgaanbieder.

3.3. De gerechtsdeurwaarder heeft in dit verband echter ook gewezen op het arrest van het gerechtshof Den Bosch uit 2018. Dat arrest ging over een afzonderlijke beëindigingsovereenkomst, die door de werkgever met een af te vloeien werknemer werd gesloten. Hierover werd beslist dat zo’n overeenkomst weliswaar alleen mogelijk was omdat er een arbeidsovereenkomst bestond, maar dat de tweede overeenkomst ten tijde van het loonbeslag nog niet bestond en er ook niet rechtstreeks uit voortvloeide.

De gerechtsdeurwaarder heeft tegelijkertijd opgemerkt dat een transitievergoeding na ontslag van een werknemer rechtstreeks uit de wet voortvloeit en daardoor wel onder een eerder gelegd beslag valt. De zorgbonus volgt ook uit een wettelijke regeling, zodat daarvoor mogelijk hetzelfde zou moeten gelden.

3.4. De voorzieningenrechter overweegt het volgende.

De bron van de verschuldigdheid van de zorgbonus is wezenlijk anders dan die van een ontslagvergoeding. De zorgbonus wordt immers door de overheid toegekend en betaald uit de algemene middelen, terwijl een ontslagvergoeding door de werkgever verschuldigd wordt aan de werknemer. Zoals de vertegenwoordiger van de schuldenaar ter zitting terecht opmerkte, fungeert de werkgever eigenlijk alleen als doorgeefluik van het ministerie.

Daarom is de voorzieningenrechter van oordeel dat de door de zorgaanbieder te betalen zorgbonus geen vordering oplevert, die rechtstreeks voortvloeit uit de arbeidsovereenkomst.

3.5. Dit oordeel sluit ook aan bij de tekst en de bedoeling van de Subsidiereregeling. De zorgaanbieder is degene die de aanvraag moet indienen. Om voor een bonus in aanmerking te komen, dient er sprake te zijn van:

- a. een arbeidsovereenkomst tussen de zorgaanbieder en de zorgprofessional (de werknemer) ten tijde van de COVID-19 uitbraak; of
- b. inhuur van derden.

Met die laatste categorie worden volgens de toelichting uitzendkrachten en zzp'ers bedoeld, met wie een zorgaanbieder nu juist geen arbeidsovereenkomst heeft. De Minister heeft tijdens het overleg met de tweede kamer over de zorgaanbieders verklaard: *“Vraag het aan, ook voor de mensen die niet bij je op de loonlijst stonden maar wel voor je gewerkt hebben, de zzp'ers en de flexwerkers.”*

3.6. De conclusie moet dan ook luiden dat de door de werkgever door te betalen zorgbonus geen vordering is, die rechtstreeks voortvloeit uit een rechtsverhouding, die ten tijde van de eerder gelegde loonbeslagen bestond.

4 Slotbeschouwing

4.1. Hiervoor is geoordeeld dat de gerechtsdeurwaarder geen misbruik van recht maakt als hij beslag legt op de uit te keren zorgbonus. Onder de omstandigheden van dit moment acht de voorzieningenrechter het raadzaam dat de gerechtsdeurwaarder voorafgaand aan een te leggen beslag op de zorgbonus met de schuldeiser overlegt of het beslag daadwerkelijk moet worden gelegd. Zodoende moet iedere schuldeiser voor zichzelf een afweging maken of zo'n beslag gewenst is. Het is immers zeer goed mogelijk dat een schuldeiser af zal zien van dat recht, uit respect en waardering voor de zorg die in deze moeilijke tijden door de schuldenaar is verleend en waarschijnlijk nog steeds wordt verleend. Verschillende andere instanties (zie onder andere 2.3. en 2.4. hiervoor) hebben dat standpunt al ingenomen. De schuldenaar mag de zorgbonus dan zelf vrijelijk besteden.

8 Het is een beleidsuitwerking van de Invorderingswet 1990. Art. 14.4.1a. Geen beslag op coronabonus zorgprofessional luidt: 'De ontvanger laat geen derdenbeslag leggen onder een zorgaanbieder als bedoeld in artikel 1 van de Subsidiereregeling bonus zorgprofessionals COVID-19, voor een bonus die door de zorgaanbieder wordt uitgekeerd aan een zorgprofessional als bedoeld in artikel 1 van de Subsidiereregeling bonus zorgprofessionals COVID-19, voor zover aan de zorgaanbieder een subsidie is verstrekt op grond van de Subsidiereregeling bonus zorgprofessionals COVID-19. Als reeds beslag is gelegd onder de zorgaanbieder,

verzoekt de ontvanger niet om afdracht van de bonus of betaalt de ontvanger de bonus alsnog aan de zorgprofessional uit als de zorgaanbieder de bonus al aan de ontvanger heeft afgedragen.' Art. 19.1.6b Geen vordering voor corona bonus zorgprofessional houdt in: 'De ontvanger doet geen vordering op grond van artikel 19, eerste lid, van de wet, voor een bonus die door een zorgaanbieder als bedoeld in artikel 1 van de Subsidiereregeling bonus zorgprofessionals COVID-19 wordt uitgekeerd aan een zorgprofessional als bedoeld in artikel 1 van de Subsidiereregeling bonus zorgprofessionals COVID-19, voor zover aan de zorgaanbieder

voor de bonus een subsidie is verstrekt op grond van de Subsidiereregeling bonus zorgprofessionals COVID-19. Als reeds een vordering is gedaan, is de zorgaanbieder niet verplicht die bonus aan de ontvanger af te dragen, of betaalt de ontvanger de bonus alsnog aan de zorgprofessional uit als de zorgaanbieder de bonus al aan de ontvanger heeft afgedragen.' Beide bepalingen zijn opgenomen op grond van een Besluit van de staatssecretaris van financiën van 24 december 2020, nr. 2020-171150, *Stcrt.* 2020, 62963. De wijzigingen hebben terugwerkende kracht tot 1 oktober 2020.

4.2. Denkbaar is verder dat grotere organisaties zoals de beslagleggers in deze zaak, die landelijk vele vorderingen hebben uitstaan, hun standpunt hierover ook kenbaar maken. Wellicht is het mogelijk om dat via de beroepsorganisatie van gerechtsdeurwaarders (KBvG) te doen, zodat de gerechtsdeurwaarders niet telkens voor ieder individueel geval hoeven te informeren.

Proceskosten

4.3. Gelet op het principiële karakter van dit geschil, is de voorzieningenrechter van oordeel dat geen van beide partijen in de proceskosten dient te worden veroordeeld. De proceskosten zullen daarom worden gecompenseerd.'

Noot

6 De als eerste te beantwoorden vraag is of beslag op een zorgbonus wettelijk mogelijk is c.q. of dit misbruik van recht oplevert.

7 Zoals hiervoor al aan de orde kwam was het de bedoeling de medewerkers in de zorg een financieel hart onder de riem te steken. Dat de uitwerking van die sympathieke gedachte meer voeten in de aarde heeft dan de Tweede Kamerleden hebben gedacht is wel duidelijk. Het blijkt gecompliceerde materie. Omdat de uitkering een netto bedrag van € 1.000,- betreft moest voor de loon- en inkomstenbelasting brutering plaatsvinden. Duidelijk was bij uitwerking dat niet alle negatieve gevolgen te ondervangen waren: met de uitkering stijgt het loon en dat kan invloed hebben op de aanspraak op een toeslag. Geen aandacht is echter besteed aan de vraag aan wie het bedrag toekomt als een zorgmedewerker in de schuldsanering zit (vgl. art. 284 e.v. Fw). De rechters-commissarissen, die over de schuldsanering beslissen, hebben als landelijk beleid afgesproken dat de zorgbonus gelet op het bijzondere karakter ervan buiten de boedel blijft. Dat betekent dat de zorgbonus geheel ten goede komt aan de zorgmedewerker die in de schuldsanering zit en niet aan de gezamenlijke schuldeisers. Ook voor belastingschulden is een buitenwettelijke oplossing gevonden. In de Leidraad Invordering⁸ is bepaald dat door de Ontvanger geen beslag wordt gelegd op de zorgbonus, wat als volgt is toegelicht:

'Deze bonus kan mogelijk worden getroffen door een derdenbeslag onder de zorgaanbieder, bedoeld in artikel 475, eerste lid, Rv of een vordering op grond van artikel 19, eerste lid van de wet. Gezien het doel en uitgangspunt van de subsidie vind ik het onwenselijk dat deze bonus onder het derdenbeslag of de vordering valt van de ontvanger.'

8 Niemand heeft zich kennelijk gerealiseerd dat ook anderen beslag zouden kunnen leggen op de zorgbonus. In het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering treffen we diverse bepalingen (vgl. art. 447, 448 en 475a e.v. Rv) aan die aangeven dat in de daar genoemde gevallen geen (geldig) beslag kan worden gelegd. Zo geldt bij beslag op periodieke uitkeringen (loon en sociale uitkeringen) een beslagvrije voet. In veel wetten zijn specifieke bepalingen opgenomen. Zo is het niet mogelijk beslag te leggen op kinderbijslag (vgl. art. 23 Algemene Kinderbijslag Wet), studiefinanciering (art. 11.3 Wet Studiefinanciering 2000), bijstand (art. 46 lid 2 Participatiewet) of een toeslag (een tegemoetkoming volgens de wettelijke tekst; vgl. art. 45 Algemene Wet Inkomensafhankelijke Regelingen (Awir)). Maar ook niet op overlijdensuitkeringen (art. 51 lid 6 Algemene Nabestaandenwet, art. 18 lid 6 Algemene Ouderdomswet en art. 35 lid 7 Ziektewet) en smartengeld (art. 6:95 lid 2 BW).

9 Een vergelijkbare bepaling ontbreekt in de in noot 3 genoemde Subsidieregeling bonus zorgprofessionals COVID-19. Een verklaring zou kunnen zijn dat de hiervoor genoemde specifieke bepalingen die beslag verhinderen betrekking hebben op doeluitkeringen. Zo is de kinderbijslag bedoeld om kleding, schoenen, etc. van te kopen voor het kind. Bij de zorgbonus gaat het om een financiële blijk van waardering voor alle (extra) inspanningen van het zorgpersoneel. De vraag rijst dan of doelverstrekingen en financiële waardering gelijk te stellen zijn of dat er een kenmerkend verschil tussen beide bestaat. Die vraag hoeft hier niet beantwoord te worden. Belangrijker is namelijk dat toen op zeker moment Tweede Kamerleden signalen bereikten dat er beslagen werden gelegd op de zorgbonus in een nieuwe motie⁹ de regering is verzocht de zorgbonus vrij te stellen van loonbeslag. Die motie is echter verworpen met 69 tegen 68 stemmen. Het is dan ook weinig verwonderlijk dat de voorzieningenrechter onder 2.6 constateert dat een Kamermeerderheid tegen een beslagverbod was en dat als over een onderdeel van een wettelijke regeling door het parlement zo duidelijk een standpunt is ingenomen, het niet aan de rechter of de gerechtsdeurwaarder is om anders te oordelen. Oftewel: de rechter en de gerechtsdeurwaarder mogen niet op de stoel van de wetgever gaan zitten. Dit zo zijnde betekende het dat de gerechtsdeurwaarder beslag kon leggen op de zorgbonus en dat er geen sprake was van misbruik van recht.

10 De tweede vraag is of de zorgbonus rechtstreeks voortvloeit uit de arbeidsverhouding tussen de zorgmedewerker en de zorgaanbieder. Anders gezegd: moet afzonderlijk beslag worden gelegd op de zorgbonus of valt deze al conform artikel 475 Rv onder een eerder gelegd loonbeslag? Volgens die bepaling is het mogelijk dat beslag wordt

gelegd voor toekomstige vorderingen mits die 'rechtstreeks voortvloeien uit een ten tijde van het beslag reeds bestaande rechtsverhouding'. De gerechtsdeurwaarder kan loonbeslag leggen onder de werkgever. Het op dat moment verschuldigde loon valt onder het beslag, maar ook het loon van volgende maanden. Werkgever en werknemer hebben een duurovereenkomst gesloten die inhoudt dat de werknemer zijn arbeidsverplichting moet nakomen, waar tegenover staat dat de werkgever wekelijks of maandelijks loon moet betalen.

11 Feit is dat in de Subsidieregeling is aangesloten bij het fiscale vergoedingsstelsel voor werknemers (vgl. de bruteringsoperatie). Ook kan gezegd worden dat zorgbonus wordt uitgekeerd door de werkgever en dat dit zal gebeuren bij de loonbetaling. In zoverre is er een binding met de arbeidsovereenkomst. Daar staat tegenover dat bij het aangaan van de arbeidsovereenkomst noch werkgever noch werknemer zich gerealiseerd zullen hebben dat er ooit een zorgbonus zou bestaan. Daarom kan worden betoogd dat de zorgbonus niet rechtstreeks voortvloeit uit de arbeidsovereenkomst. Zo heeft het hof Den Bosch 8 mei 2018, ECLI:NL:GHSHE:2018:1978, geoordeeld over een vergoeding na beëindiging van de arbeidsovereenkomst. Weliswaar is een beëindigingsovereenkomst slechts mogelijk als er sprake is van een arbeidsovereenkomst, maar geoordeeld werd dat de tweede overeenkomst ten tijde van het loonbeslag nog niet bestond en er ook niet rechtstreeks uit voortvloeide. Het hof wees erop dat in de wetsgeschiedenis van artikel 475 Rv uitgegaan wordt van een restrictieve interpretatie van het begrip 'rechtstreeks voortvloeien'.¹⁰ Op het moment waarop beslag werd gelegd bestond de beëindigingsovereenkomst nog niet. Op dat moment bestond alleen de arbeidsovereenkomst en daaruit vloeide de beëindigingsvergoeding niet rechtstreeks voort. Daar staat dan weer tegenover dat een transitievergoeding na ontslag van een werknemer wel rechtstreeks uit de wet voortvloeit (vgl. art. 7:673 BW) en daardoor wel onder een eerder gelegd beslag valt. Ook de zorgbonus berust op een wettelijke regeling en dan zou hetzelfde kunnen worden betoogd.

12 Dat laatste betoog snijdt echter, zoals de voorzieningenrechter ook terecht opmerkt, geen hout. Er is een belangrijk verschil: de zorgbonus wordt door de overheid toegekend en betaald uit de algemene middelen, terwijl een ontslagvergoeding door de werkgever verschuldigd wordt aan de werknemer. In feite fungeert de werkgever op efficiëntie-gronden als doorgeefluik van het ministerie. Daar komt bij dat in de Subsidieregeling in artikel 1 het begrip 'zorgprofessional' ruim is gedefinieerd: een werknemer of derde die werkzaamheden heeft verricht tijdens de COVID-19-uitbraak bij de zorgaanbieder. Onder

⁹ Kamerstukken II 2020/21, 25295, nr. 706: 'constaterende dat loonbeslag zich uitstrekt tot alle vorderingen die rechtstreeks voortvloeien uit een bestaande rechtsverhouding (art. 475 Rv) en het loonbeslag daardoor niet alleen ziet op het reguliere

salaris, maar ook op bijvoorbeeld bonussen, verzoekt de regering, de zorgbonus vrij te stellen van loonbeslag'.

¹⁰ In r.o. 3.5 '[...] Een vordering uit huur of pacht of uit een andere overeenkomst die tot bepaalde

toekomstige betalingen verplicht, valt onder het beslag, wanneer de overeenkomst reeds op het tijdstip van het beslag was tot stand gekomen.' (MvT, Parl. Gesch. p. 155).

‘derde’ wordt verstaan: persoon, anders dan een werknemer, die bij een zorgaanbieder werkzaamheden verricht of heeft verricht op basis van een arbeidsovereenkomst als bedoeld in artikel 610 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek gesloten met een ander dan de zorgaanbieder, een overeenkomst van opdracht als bedoeld in artikel 400 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek, of overeenkomst van aanneming van werk als bedoeld in artikel 750 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.¹¹ De conclusie ligt dan voor de hand: de door de werkgever door te betalen zorgbonus is geen vordering die rechtstreeks voortvloeit uit een rechtsverhouding, die ten tijde van de eerder gelegde loonbeslagen bestond.

13 Met de beantwoording van de beide vragen zijn niet alle problemen opgelost. Juridisch mag het zo zijn dat de gerechtsdeurwaarder geen misbruik van recht maakt als hij beslag legt op de uit te keren zorgbonus. Dat neemt niet weg dat het wenselijk is dat een gerechtsdeurwaarder voorafgaand aan een te leggen beslag op de zorgbonus met de schuldeiser overlegt of het beslag daadwerkelijk moet worden gelegd. Dan kan iedere schuldeiser afwegen of zo’n beslag gewenst is. Mogelijk volgt de schuldeiser uit respect en waardering voor de zorg die in moeilijke tijden door de schuldenaar is verleend de Belastingdienst en de WSNP-praktijk dat de schuldenaar de zorgbonus vrijelijk mag besteden.

Eind goed al goed?

14 Het blijkt dat diverse schuldeisers de suggestie van de voorzieningenrechter opvolgen en afzien van verhaal op de zorgbonus. Maar sommige zorgmedewerkers hebben de zorgbonus nog niet ontvangen. Hun werkgever keert de bonus niet uit totdat zij een contract voor eventuele terugbetaling hebben ondertekend. Een andere groep werkgevers houdt het geld op de rekening tot de volledige afhandeling via loonbelasting of de eindcontrole van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft plaatsgevonden. In beide gevallen kan het tot 2023 duren voordat zorgmedewerkers de bonus, bedoeld voor het jaar 2020, krijgen.¹²

15 De gedupeerden in de kindertoeslagaffaire zijn er (iets) beter aan toe. Ze hebben een bedrag van € 750,- als eenmalige tegemoetkoming ontvangen (kort gezegd om een

plezierige kerst en oud en nieuw te hebben) en daarnaast nog eens € 30.000,-. Het bedrag van € 750,- is niet vatbaar voor beslag, zo blijkt uit een nieuw opgenomen bepaling, artikel 45g lid 3 Awir. Voor het bedrag van € 30.000,- geldt een moratorium, een afkoelingsperiode van één jaar, doordat op grond van een initiatief van de Tweede Kamerleden Ladders en Van Weyenberg een nieuw artikel 59i Awir is opgenomen, zodat een goede afwikkeling van de schulden mogelijk is en die afwikkeling niet kan worden doorkruist doordat een schuldeiser ‘voordringt’.¹³ In de toelichting wordt vermeld dat een oude schuld in de afkoelingsperiode niet door de schuldeisers kan worden ingeroepen als grond voor wijziging van verbintenissen of verplichtingen jegens de belanghebbende of zijn partner, voor opschorting van de nakoming van een verbintenis jegens de belanghebbende of zijn partner of voor ontbinding van een met de belanghebbende of zijn partner gesloten overeenkomst. Dit betekent bijvoorbeeld dat een huurovereenkomst van de woning van de belanghebbende niet kan worden ontbonden of dat de levering van gas, water of licht niet kan worden gestopt. Als er gedurende de afkoelingsperiode nieuwe schulden worden gemaakt of ontstaan die niet tijdig worden voldaan, kunnen schuldeisers ten behoeve van die nieuwe schulden wel verhaal nemen. Het is tijdens de afkoelingsperiode ook niet mogelijk om in het kader van een oude schuld beslag te leggen op het vermogen van de ouders, waaronder de toegekende forfaitaire tegemoetkoming van maximaal € 30.000. *Daarom is het van belang dat bijvoorbeeld een deurwaarder, voordat hij overgaat tot beslaglegging, eerst navraag doet bij de Belastingdienst / Toeslagen of de desbetreffende schuldenaar wellicht een ouder is voor wie van rechtswege een moratorium geldt. Een reeds liggend beslag op goederen van de belanghebbende of zijn partner kan gedurende de afkoelingsperiode niet worden uitgewonnen.* Of het een werkbare regeling is laat ik ter beoordeling aan de lezer. Wel vermeld ik dat het moratorium van rechtswege ingaat op het moment van ontvangen van de maximale € 30.000,- compensatie, of een aanvullende compensatie indien men al eerder een tegemoetkoming heeft ontvangen of als men zich heeft aangemeld voor compensatie: op 12 februari 2021 tot en met 1 mei 2021. Een bemoedigende factor is dat we nog steeds niet weten welke burgers het betreft en dat er een terugwerkende termijn is. ■

¹¹ In dezelfde lijn ligt de opmerking van minister Van Ark, Verslag plenaire vergadering Tweede Kamer 4 november 2020: ‘[...] vraag het aan, ook voor de mensen die niet bij je op de loonlijst ston-

den maar wel voor je gewerkt hebben, de zzp’ers en de flexwerkers’.

¹² Vgl. <https://www.nationalezorggids.nl/zorg-personeel/nieuws/57829-coronabonus-voor-de->

[zorg-blijft-op-rekening-van-werkgever.html](https://www.nationalezorggids.nl/zorg-personeel/nieuws/57829-coronabonus-voor-de-zorg-blijft-op-rekening-van-werkgever.html).
¹³ Kamerstukken II 2020/21, 35704, nr. 4.